

Evaluering i aftenskolen

– en guide

Indledning

De 5 landsdækkende oplysningsforbund (FOF, AOF, LOF, DOF, NETOP) har udviklet et elektronisk evalueringsredskab, der nu tilbydes til alle aftenskoler og deres undervisere.

Evalueringsredskabet kan dels anvendes af undviserne i forbindelse af udviklingen af kurserne og undervisningen. Dels kan det bruges af skolerne i forhold til at dokumentere værdien og udbyttet af kursusvirksomheden, Evalueringsredskabet er udviklet med hjælp fra en række skoleledere og undervisere i aftenskolen. I projektperioden har redskabet tillige været afprøvet af kursister i aftenskolen. Erfaringerne viser, at hvis man bruger evaluering systematisk i aftenskolen rummer det fordele for alle.

Hvordan evaluering?

Man kan evaluere på mange forskellige måder, og mange undervisere har gode erfaringer med at gennemføre mundtlige evalueringer ved afslutning af kursusforløbet. Det hjælper naturligvis undviseren med udvikling af egen undervisning. Information og viden fra evalueringerne kommer dog sjældent videre end til undviseren selv og kan derfor heller ikke bruges af aftenskolen mere generelt.

Det vi opnår med det elektroniske evalueringsredskab er, at det giver mulighed for at evaluere mere systematisk. Da evalueringsredskabet er elektronisk, opsamles alle besvarelser anonymt i en fælles database. Derfor kan informationerne også bruges til udvikling af den enkelte aftenskole, og de kan bruges på landsplan til at sætte fokus på, hvad aftenskolerne er særlig gode til. Evaluering handler ikke kun om det enkelte kursus. Evalueringer kan rumme mange vigtige informationer, der kan være en stor hjælp for aftenskoleområdet generelt.

Ved at benytte det elektroniske evalueringsredskab er der udbytte på fire områder:

- For kursisterne og deres læring. Når man gives mulighed for at reflektere over, hvad man har lært og hvordan, viser det sig, at læringsudbyttet stiger. Man bliver så at sige klogere på, hvad man lærer, og hvordan man lærer bedst. Herudover viser erfaringerne fra projektperioden, at kursisterne er meget glade for at have mulighed for give skulderklap til undviserne eller give deres idéer videre til, hvordan kurset kan blive endnu bedre.
- For undviserne og deres undervisning. Det handler om, at man som undviser reflekterer over sin undervisning og over sin rolle som undviser; hvorfor vælger jeg det indhold jeg gør, hvad forventer jeg, at kursisterne får ud af det, hvordan imødekommer jeg bedst muligt kursisters behov og faglige niveau, hvordan bidrager jeg aktivt til at skabe et godt læringsmiljø og en god stemning på holdet og så videre. Alle disse spørgsmål kan kursisterne hjælpe undviseren med at tænke over. Du kan med andre ord bruge kursisterne som dine sparringspartnere.
- Den enkelte aftenskole og dens mulighed for kvalitetsudvikling. En aftenskole er naturligvis interesseret i at udbyde kurser af så høj kvalitet som muligt. Kursisters vurderinger kan skolen bruge til at fornemme, om man "rammer plet", om man opfylder behov og ønsker hos kursisterne.
- Aftenskoleområdet generelt med dokumentation af aftenskolens værdi. Når

alle data opsamles i en fælles database bliver det muligt for landsforbundene at lave landsdækkende undersøgelser og dokumentation for aftenskolens værdi og nødvendighed for borgerne. Når du som underviser bruger evalueringsredskabet, er du således også medvirkende til at indsamle dokumentation af stor betydning og værdi for hele aftenskoleområdet – en dokumentation der kan hjælpe til i arbejdet med at sikre aftenskolernes fortsatte eksistens.

Mundtlige evalueringer

Evalueringsredskabet repræsenterer her det vi kan kalde en kvantitativ tilgang. Det er et spørgeskema, der på et mere generelt plan spørger mange kursister om deres forhold til og vurdering af en række forhold omkring aftenskolen som læringssted, om undervisningens indhold og tilrettelæggelse og om læringsmiljøet. (Nedenfor gennemgås nærmere, hvilke spørgsmålstyper redskabet indeholder). Fordelen ved denne tilgang er, at man får et systematisk billede af, hvordan kursisterne vurderer undervisningen. Og det giver et mere generelt billede af, om det man gør, også virker som man håber.

Noget af det, der er svært at indfange i et spørgeskema, er de mere nuancerede forklaringer på, hvad der ligger bag et bestemt svar. Som kursist kan man for eksempel i spørgeskemaet svare, at det faglige niveau var højere end forventet. Som underviser får man imidlertid ikke gennem spørgeskemaet svar på, hvad det var for et niveau, der var forventet, om kursisten fik en masse ud af kurset alligevel eller blev hængt af. Svar på sådanne spørgsmål skal man som underviser have gennem en samtale med sine kursister.

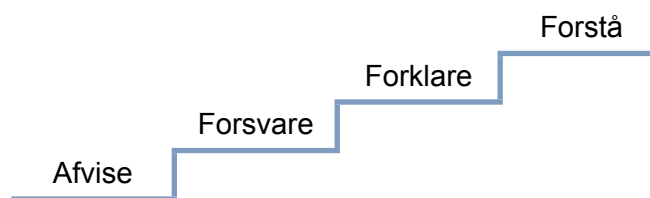
Derfor anbefaler vi også, at man gennemfører en mundtlig evaluering med holdet som minimum på sidste kursusgang, men gerne løbende gennem kursusforløbet.

Hvordan modtager jeg evaluering af min undervisning

Det er vigtigt at huske på, at langt de fleste mennesker giver feedback som et tilbud om hjælp og inspiration. Vi har som regel altid lettere ved at modtage den positive feedback end den negative – ros og anerkendelse frem for ris og kritik. Åbenhed, tillid og mod er derfor vigtige egenskaber at have, når man som

underviser udbeder sig feedback og evaluering af sin undervisning. Hvis vi er åbne, modige og tillidsfulde nok til at tro på, at kursisterne giver deres feedback i en konstruktiv og god mening, ligger der til gengæld en guldgrube af viden gemt i deres vurderinger.

At gennemføre evalueringer kræver derfor også, at man er mentalt forberedt på at modtage evalueringen. Og at man er forberedt på at lytte og forstå. Det handler derfor om at bede om evaluering, når man er parat til det. Og om at spørge efter kursisternes vurdering af de rette forhold. I forbindelse med at træne sig selv i at modtage feedback kan nedenstående model anskueliggøre, hvordan vi som regel reagerer på feedback som mennesker.

Første trin: Afvise

Vi afviser kritik/feedback, fordi vi føler os truet. Fysisk: ved at gå eller, psykisk: ved ikke at høre efter eller verbalt: ved at tale om noget andet.

Andet trin: Forsvare

Vi forsvarer os, fordi vi føler os angrebet: "Det er vist ikke helt rigtigt..."
Oftest forsvarer vi os efter devisen, det bedste forsvar er et angreb: "Tror du, at du kunne gøre det bedre?"

Tredje trin: Forklare

Når vi bliver mere vant til at modtage kritik, føler vi os ikke længere truet eller angrebet, men vi kan stadig reagere på feedback med en stor trang til at forklare os: "Måske gør jeg som du siger, men det er fordi..."

Fjerde trin: Forstå

Personer, der er trænet i at modtage kritik/feedback, lytter for at forstå kritikken. Det er først på dette trin, at vi ikke blokerer for informationen, men i stedet udvikler os personligt.

Når vi spørger efter feedback, skal vi altså samtidig være indstillede på at lytte og forsøge at forstå, hvorfor kursisten siger, som han/hun gør. Det handler om, at uanset hvad underviserens

intention har været, så har kursisten fået en bestemt oplevelse ud af det. Kun ved at blive gode til at lytte og spørge ind til, hvad kursistens oplevelse handler om, kan vi opnå forståelse. Når vi har forståelsen, har vi også et reelt grundlag, hvorpå vi kan vurdere, om der er grundlag for ændringer i vores undervisning eller ej.

Nedenfor finder du en række gode råd til, hvordan du kan forholde dig, når du skal forstå dine kursisters feedback:

- Lyt, det er kun et tilbud om hjælp
- Se på afsenderen (kursisten, der taler)
- Lad afsenderen tale ud
- Stil uddybende spørgsmål
- Forsvar dig ikke
- Det er dit valg og dit ansvar, om du vil ændre det, der kritiseres
- Vær sikker på, at du har forstået meningen – sammenfat kritikken højt, så afsenderen kan høre det og anerkende forståelsen
- Stop afsenderen, hvis vedkommende begynder at moralisere eller straffe. Det er også afsenderens ansvar at afgive feedback på en ordentlig og konstruktiv måde. Som modtager af feedback skal man ikke modtage hvad som helst.
- Sig tak for hjælpen
- Afprøv kritikken hos andre for at få et mere nuanceret billede, spørg for eksempel ud på holdet, om andre har samme oplevelse

Et par gode råd til den der modtager evaluering

- Overvej hvilke spørgsmål du vil stille og hvordan (stil for eksempel positive spørgsmål – hvad virker rigtig godt, hvad skal der til for at det kan blive endnu bedre)
- Stil spørgsmål til undervisningen og din rolle som underviser – ikke til din person. (Eksempelvis kan man spørge: Hvordan oplevede I kursgangen sidst? Er der noget jeg skal gøre anderledes i dag? Er niveauet/materialerne fine? Du skal for eksempel ikke spørge: Hvordan synes I, jeg klarer mig som underviser? Kan I lide min undervisning?)
- Generelt kan der stilles evaluerende spørgsmål til:
  - o Selve formålet og indholdet i undervisningen
  - o Den måde undervisningen blev styret på og de midler der blev anvendt
  - o Måden at fremlægge emnet på
  - o Underviserens forventninger til

deltagernes forudsætninger og deres indsats

- o Deltagernes forventninger til udbyttet af kurset
- o Rammerne for undervisningen og sammenhæng mellem omtale og konkret indhold
- Skriv evalueringen ned, umiddelbart efter du har fået den
- Opbevar evalueringen sammen med dit materiale til brug for lignende undervisning
- Det er ikke alle kritikpunkter, der kan ændres fra den ene dag til den anden – nogle ting skal man bruge længere tid på at bearbejde eller ændre
- Husk at læse evalueringen som forberedelse til næste gang du skal undervise i en lignende situation

Evalueringsredskabet

Til brug for evaluering af din undervisning har vi som nævnt udviklet et elektronisk evalueringsredskab, hvor dine kursister i ro og mag derhjemme eller på skolen kan tænke over kurset, over egen indsats og læring og sammenholde sine forventninger med sit udbytte. Fordelen ved denne model er, som nævnt, at informationerne opsamles elektronisk. Det betyder dels, at du efterfølgende automatisk kan få tilsendt en rapport med et samlet overblik over, hvordan kursisterne vurderer kurset. Dels betyder det, at resultaterne indgår i en samlet database for alle aftenskoler. Dette muliggør, at der kan laves landsdækkende undersøgelser af aftenskolernes kursusudbud og kursisters vurderinger.

Evalueringsredskabet – hvad kan det, hvordan bruges det?

Det elektroniske evalueringsredskab får dine kursister adgang til via et link, du eller din skoleleder sender til dem i en mail. Når kursisterne aktiverer linket, kommer de ind til spørgeskemaet. Det tager dem ca. 10 – 15 minutter at udfylde skemaet.

Evalueringsredskabet er bygget op af en række spørgsmål, hvor kursisten bliver bedt om at angive en vurdering på en vurderingsskala. Herudover er der en række fritekst-felter, hvor kursisten kan knytte eventuelle kommentarer og gode idéer til sine besvarelser.

De spørgsmål der møder kursisten omhandler:

- Spørgsmål omkring personprofil (postnr.

alder, køn osv)

- Spørgsmål omkring markedsføring og kundeservice (tilmeldingsprocedure, betalingsmåde osv)
- Kursets faglige niveau og faglige indhold (hvor kursisterne skal vurdere i forhold til om deres forventninger er blevet indfriet)
- Stemningen og det sociale liv på holdet (betydningen, egen og andres indsats osv)
- Undervisningsformen
- Kursets tilrettelæggelse
- En række åbne spørgsmål om, hvad der har været rigtig godt, og hvad der eventuelt kunne blive bedre.

Inden du går i gang med at bruge evalueringsredskabet på dit/dine hold får du naturligvis selv adgang til spørgeskemaet, så du kan se nærmere på, hvordan skemaet er opbygget, hvad der spørges til og hvordan. På denne led vil du også være bedre klædt på til at præsentere evalueringsredskabet for dine kursister.

Evalueringsrapporten

Når dine kursister har udfyldt spørgeskemaet er deres anonyme besvarelser blevet opsamlet elektronisk. Det betyder, at systemet automatisk genererer en rapport, der giver dig et samlet billede af, hvordan kursisterne vurderer din undervisning og dit kursus: Er de tilfredse med undervisningsformen og –metoderne, passer det faglige niveau til deres forventninger, hvordan vurderer de materialevalget, har det sociale liv på holdet fungeret tilfredsstillende – og er det i det hele taget vigtigt for dem. En underviser der deltog i projektet fortæller: "Rapporten bekræfter mig i min egen fornemmelse af kursusforløbet. Og det rigtig rart at få bekræftet, at ens fornemmelse som underviser holder stik – at man godt kan stole på en fornemmelse for, hvad der fungerer og ikke fungerer."

Som underviser får du altså en pejling på, om der med fordel er nogle knapper du kan/skal skrue på i din undervisning, om du er på rette vej, om der ting/forhold du med fordel kan lægge mere eller mindre vægt på. En underviser fra projektet fortæller: "Evalueringen satte også fokus på områder, som jeg ikke tidligere har været så opmærksom på. Vi er meget fagcentrerede på vores kurser, men evalueringen viser, at det sociale også betyder vældig meget for kursisterne"

En afsluttende mundtlig evaluering

Rapporten giver dig således et umiddelbart overblik med fortrinsvis kvantitative besvarelser. Afhængig af resultatet kan der være spørgsmål eller områder, som du har lyst til at spørge dine kursister uddybende om. Derfor anbefaler vi også, at evalueringen gennemføres inden sidste kursusgang, hvis det er muligt. På den måde kan du som underviser nå at læse rapporten og forberede dig på en evaluerende samtale med holdet på sidste kursusgang.

Hvis flere kursister for eksempel har svaret, at det faglige niveau var højere end de havde forventet, kan det give anledning til en snak om, hvorvidt det faglige niveau faktisk var for højt, om de har fået noget ud af det og hvilke dele/emner, der efter deres vurdering var på et højere niveau end forventet. Det kan også være, at nogle kursister har svaret, at valget af materialer til undervisningen ikke var så tilfredsstillende. Måske bliver du her som underviser nysgerrig efter at vide hvorfor. Eller hvilke dele af materialevalget, der ikke var så velfungerende.

Med baggrund i den evaluerende samtale med kursisterne på sidste kursusgang får du som underviser et rigtig godt og kvalificeret grundlag at

vurdere din undervisningspraksis på. Det er nu op til dig selv som underviser at bruge denne viden konstruktivt og udviklende. Det kræver, at du sammenholder relevansen af deres besvarelser og gode idéer med deres faglige niveau og den måde holdet har fungeret på.

Det er vigtigt at huske på, at man ikke skal ændre hele sin undervisning, fordi én kursist har været utilfreds med for eksempel materialevalget. Men det mindst lige så vigtigt at huske på, at gode idéer og konstruktive vurderinger fra kursister som faktisk har været igennem det undervisningsforløb, som du har planlagt, er uvurderlige, hvis du gerne som underviser vil lære og udvikle dig.

Præsentation af evaluering for kursisterne

Erfaringerne fra projektperioden viser, at undervisernes engagement og måden evalueringen præsenteres på er altafgørende for, om kursisterne vælger at udfylde evalueringsskemaet. Erfaringerne viser, at kursisterne meget gerne bruger tid på evalueringen og meget gerne vil give en konstruktiv feedback til deres underviser, men kun hvis underviseren også er interesseret og engageret i deres svar. Du skal med andre ord tydeliggøre over for dine kursister, at det er vigtigt for dig og for skolen, og at du og skolen faktisk bruger deres besvarelser til noget.

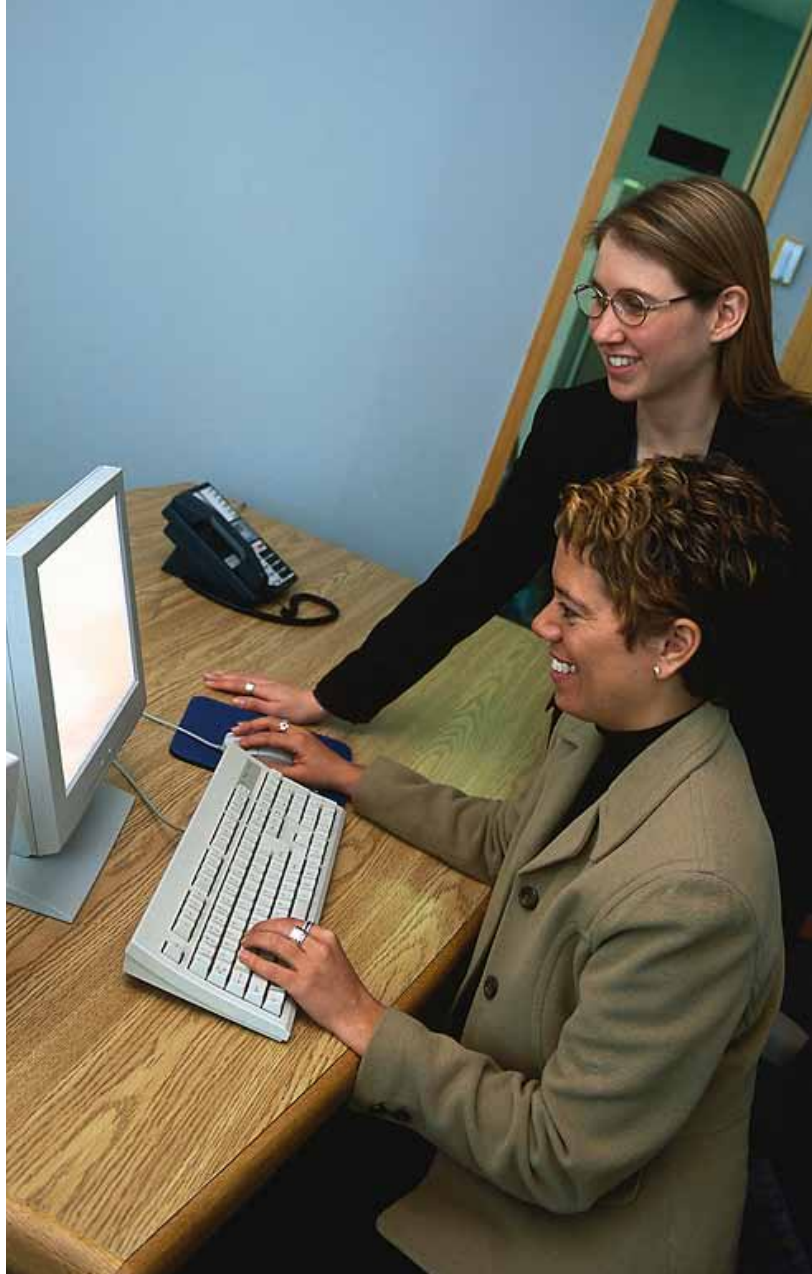
Gode råd i forbindelse med præsentationen:

Når du præsenterer evalueringen for dine kursister, kan du tage udgangspunkt i følgende punkter:

- På første kursusgang er det godt at fortælle kursisterne om, at du bruger evaluering af din undervisning. Afhængig af hvordan din undervisning er tilrettelagt, skal du gøre dem opmærksomme på, hvornår de vil modtage evalueringsskemaet.
- Det er også godt at gøre dem opmærksomme på, hvorfor du bruger evaluering, og hvad deres besvarelser bliver brugt til. Det vil øge sandsynligheden for, at de vil bruge tid på det. Du kan for eksempel lægge vægt på:
  - o at deres evaluering af undervisningen og kursusforløbet er vigtig for dig som underviser, fordi det giver dig en god mulighed for:
    - at vide om din egen fornemmelse som underviser passer med kursisternes vurderinger
    - at vide, om tilrettelæggelsen, indholdet, metoderne og så videre er gode og anvendelige, eller om der er områder, hvor du med fordel kan justere eller rette til
    - at tænke over udviklingen af undervisningen
    - at udvikle dig som underviser
    - at få nye gode idéer til din undervisning
    - at få nye gode idéer til andre undervisningsforløb
  - o at deres evaluering også er vigtig for skolen og for aftenskolerne generelt:
    - Skolen kan få et godt overblik over, hvordan kursister på alle kurser

i aftenskolen vurderer skolen og undervisningen. Det kan skolen bruge til at udvikle kvaliteten i deres kursusudbud. Det giver også en tættere kontakt til kursisterne. Det gør det lettere for skolen at imødekomme ønsker og behov hos kursisterne.

- For aftenskolerne generelt har det en helt afgørende betydning. Det bliver muligt for aftenskolerne at dokumentere, hvad vi er gode til for eksempel over for det politiske system. Det er vigtigt, at vi i fremtiden kan dokumentere, hvad aftenskolerne er gode til, så vi kan sikre, at aftenskolerne fortsat kan eksistere.
- o at det også giver kursisterne en mulighed for at komme på banen, og give dig nogle præj om, hvad de synes er godt, og hvad der måske kunne blive endnu bedre en anden gang. Kursisterne er de bedste til at vurdere det, da de jo har været igennem forløbet. Evaluering er altså også deres mulighed for at komme på banen.
- Hvis dit kursus er tilrettelagt som et kursusforløb over en aftenskolesæson, husker du dine kursister på evalueringen på anden sidste kursusgang. Her fortæller du desuden lidt mere om, hvordan det foregår:
  - o at de modtager en mail fra dig eller skolen med et link til spørgeskemaet
  - o at de skal svare senest to dage før sidste kursusgang (du aftaler deadline for besvarelse med din skoleleder, da skolelederen skal nå at sende dig rapporten i god nok tid til at du kan se den igennem inden sidste undervisningsgang.)
  - o at besvarelsen er fuldstændig anonym – du kan ikke se hvem, der har svaret hvad.
  - o at det tager højst 15 minutter at udfylde skemaet
  - o at du modtager en rapport med deres samlede besvarelser, som du vil bruge til at se igennem, om du måske har uddybende spørgsmål til dem på jeres sidste kursusgang.
  - o og at I sammen på sidste kursusgang

bruger 10 minutter til at snakke kursusforløbet igennem.

- Evalueringen foregår elektronisk. Du skal derfor overveje, om du vil udlevere en papirudgave til de af dine kursister, der ikke har e-mail og Internetadgang. Du skal også huske at få dine kursisters e-mailadresser, hvis ikke du eller skolen har fået dem automatisk ved tilmelding.

Kom godt i gang

Hvis du vil i gang med at bruge det elektroniske evalueringsredskab, skal du henvende dig til din skoleleder og bede ham/hende tage kontakt til landsorganisationen.

Evaluering i aftenskolen – en guide

Denne evalueringsguide er en del af et projekt om evaluering og kvalitetssikring i aftenskolen udviklet af NETOP – netværk for oplysning og LOF. Projektet havde til formål at integrere evaluering som en naturlig del af den pædagogiske praksis i aftenskoleregi. I projektperioden blev udviklet et elektronisk evalueringsredskab, der stilles til rådighed for aftenskolerne. Denne guide beskriver hvordan man kan arbejde med evaluering og præsenterer evalueringsredskabet.

Guiden er udarbejdet af Marlene Bert Nielsen (NETOP) og Peter Hollbaum-Hansen (LOF).

Projektet har haft tilknyttet en projektgruppe og en baggrundsgruppe bestående af lærere og skoleledere hhv, konsulenter fra de fem landsdækkende oplysningsforbund (FOF, AOF, LOF, DOF og NETOP).

Projektet har fået økonomiske støtte af Dansk Folkeoplysnings Samråd (DFS).

November 2009

Udgivet af:

NETOP

Gl. Kongevej 39G, 1.
1610 København V
Tlf. 33 93 00 96
info@netoplysning.dk
www.netoplysning.dk

og

LOF

Alhambravej 6
1826 Frederiksberg C
Tlf. 33 21 86 80
Fax 33 21 20 75
lof@lof.dk
www.lof.dk

Tekst og redaktion: Marlene Bert Nielsen (NETOP) og
Peter Hollbaum-Hansen (LOF)
Layout: Martin Hansen (NETOP)

København, november 2009